

Народна библиотека
“Радислав Никчевић“
Број: 11811
Датум: 30.12.2021. год.
ЈАГОДИНА

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
“ДУШАН МАТИЋ“
Број 446/21
Датум 31.12.2021
ЋУПРИЈА

Народна библиотека “Душан Матић” Ћуприја
директорки, Љиљани Ђорђевић

35230 ЋУПРИЈА
Милице Ценић бр. 15

Поштована госпођо Ђорђевић,
У прилогу Вам достављамо Записник о надзору над стручним радом Народне библиотеке “Душан Матић” у Ђуприји.

Надзор су 30. новембра 2021. године на основу члана 25. Закона о библиотечко-информационој делатности (Службени гласник Републике Србије бр. 52/11) и у складу са Упутством о начину вршења надзора над стручним радом у библиотекама (Службени гласник Републике Србије бр. 7/13) извршиле овлашћене раднице Народне библиотеке “Радислав Никчевић” у Јагодини – Мирјана Моравчевић, виши дипломирани библиотекар и Сузана Танасијевић, виши дипломирани библиотекар у Одељењу за развој и унапређење библиотечке делатности – Матичном одељењу.

Срдачно Вас поздрављамо и желимо Вам успех у раду.

С поштовањем,

директор Библиотеке у Јагодини,
др Марко Бојић

ПРИОДНА БИБЛИОТЕКА
"ДУШАН МАТИЋ"
Град Јагодина
Број: 181
30.12.2021. год
ЈАГОДИНА

ЗАПИСНИК

о надзору над стручним радом Народне библиотеке

"Душан Матић" у Ђуприји

Сагласно одредбама Упутства о начину вршења надзора над стручним радом у библиотекама (Службени гласник РС, бр. 7/13) а на основу Програма рада Народне библиотеке „Радислав Никчевић“ у Јагодини за 2021. годину, Мијрана Моравчевић, виши дипломирани библиотекар, координатор матичних послова за подручје Поморавског округа и Сузана Танасијевић, виши дипломирани библиотекар Матичног одељења Народне библиотеке „Радислав Никчевић“ у Јагодини – 30. новембра 2021. године извршиле су надзор над стручним радом Народне библиотеке "Душан Матић" у Ђуприји. Овај надзор рађен је на основу Закона о библиотечко-информационој делатности члан 25. (Службени гласник РС, бр. 52/11) и Овлашћења министра културе о одређивању Народне библиотеке у Јагодини за вршење матичних послова на подручју Поморавског округа.

Надзор над стручним радом и увид у услове рада у којима Библиотека остварује законом утврђене функције, извршен је у складу са важећим законским и подзаконским актима и сагласно упутствима и стандардима који регулишу обављање библиотечко-информационе делатности у јавним библиотекама на територији Републике Србије.

Надзор у Ђупријској библиотеци извршен је у присуству директорке Библиотеке Љиљане Ђорђевић и стручних радника у одељењима Библиотеке.

Стручни надзор обухватио је: услове за обављање делатности Библиотеке (простор, библиотечку опрему, техничку, телекомуникациону и рачунарску опрему), ресурсе за рад Библиотеке (библиотечко-информациони стручњаци и колекције библиотечко информационе грађе и извора) као и стручни рад на набавци, обради, смештају, коришћењу, евиденцији, ревизији и отпису библиотечко-информационе грађе и извора, вођењу статистике, популаризацији књиге и читања, издавању публикација, стручном усавршавању и континуираном образовању особља и обављању других стручних послова у Библиотеци.

Подаци, оцене, констатација стања и препоруке наведени у Записнику о надзору над стручним радом Народне библиотеке "Душан Матић" у Ђуприји који је обављен 24. октобра 2019. године, коришћени су као основа за праћење унапређења услова за обављање делатности и стручног рада у Библиотеци у периоду између два надзора.

За израду Записника коришћени су подаци преузети из *Извештаја о раду Библиотеке за 2019. и 2020. годину, Програма рада Библиотеке за 2020. и 2021. годину, Базе Мрежа библиотека Србије за Поморавски округ, Записника о надзору над стручним радом из 2019. године*, ранијих записника и расположиве документације достављене на увид приликом вршења надзора.

Током 2020. и у 2021. години рад Народне библиотеке "Душан Матић" у Ђуприји одвијао се у отежаним условима, једно извесно време и у ванредним околностима због ванредног стања које је држава Србија прогласила услед појаве пандемије болести изазване пандемије болести изазване коронавирусом (Covid-19) која је значајно погодила и подручје Ђупријске општине. Народна библиотека је била принуђена да у оваквим околностима прилагоди свој рад и да делује у складу са донетим прописима и мерама у циљу заштите здравља становништва и запослених и спречавања ширења заразе болести

Covid-19 (одржавање социјалне дистанце, употреба заштитних средстава, ограничавање броја лица која могу да бораве у затвореном простору..). У извесном периоду, посебно током 2020. године, Библиотека уопште није радила (током проглашавања ванредног стања у држави због пандемије), затим је редуковала неке своје функције, рад са корисницима се одвијао без слободног приступа фонду, вршена је дезинфекција враћених књига, читаонице нису радиле, нису одржавани културно образовни програми у обimu у коме су реализовани током нормалних околности због немогућности присуства публике у затвореном простору и држања социјалне дистанце, посете библиотеци су биле ограничаване...

1. Статус Народне библиотеке у Ђуприји

Народна библиотека „Душан Матић“ у Ђуприји установа је у култури и своју делатност обавља на основу: Закона о библиотечко-информационој делатности, Закона о култури, Закона о јавним службама и других подзаконских аката који ближе регулишу библиотечку делатност.

Библиотека у Ђуприји има статус правног лица и самостална је установа у области културе. Уписана је у *Регистар библиотека* који води Матична библиотека у Јагодини за подручје Поморавског округа (под регистрационим бројем 2/96-Р), а у *Централном регистру Народне библиотеке Србије* носи ознаку 1315801/1.

У циљу обављања библиотечко-информационе делатности као јавна библиотека: прикупља, обрађује, штити, чува, представља и даје на коришћење библиотечко-информациону грађу и изворе; води завичајну збирку, учествује у изради заједничких каталога и база података; израђује каталоге, библиографије и друге информационе изворе; води документацију и статистику о библиотечко-информационој грађи, изворима и корисницима, помаже корисницима у избору и коришћењу библиотечко-информационе грађе и информационих извора; организује и спроводи културно-образовне програме и издавачку делатност.

Народна библиотека „Душан Матић“ у Ђуприји припада групи средње развијених библиотека и према броју становника општине (за подручје од 20.000 до 35.000 становника) сврстава се у *трећу категорију библиотека*. С обзиром на ту чињеницу, у раду Библиотеке примењују се стандарди и нормативи који су прописани за ову категорију библиотека када се одређује: потребни књижни фонд којим треба да располаже, обнова фонда, број потребних библиотечко-информационих стручњака за обављање делатности библиотеке, организација библиотеке, рад са корисницима.

2. Мрежа јавних библиотека у општини

У општини Ђуприја, према последњем важећем попису становништва из 2011. године, живи 30.645 становника, од чега две трећине у граду.

Општина има 5 насељених места са више од 1.000 становника и према *Националним стандардима за обављање библиотечко-информационе делатности* (Сл. гласник РС бр. 39/13) свака од ових средина требало би да има неки од организационих облика рада библиотеке.

Библиотека у Ђуприји нема ни један стационарни нити покретни огранак у насељеним местима општине. Нису организоване ни месне библиотеке. Без јавне библиотеке у месту становља је око трећина становника општине Ђуприја.

На територији Општине функционишу 6 школских библиотека: 3 у средњим школама, 3 библиотеке у градским основним школама. У регистар библиотека уписана је и једна специјална библиотека – Библиотека Здравственог центра у Ђуприји.

Библиотечки стандарди предвиђају оснивање стационарних огранака у насељима са преко 1.000 становника те у складу са тим се може закључити да Народна библиотека „Душан Матић“ у Ђуприји не испуњава стандарде по питању развијености мреже библиотека.

3. Организација одељења и служби Народне библиотеке у Ђуприји

Рад Народна библиотека „Душан Матић“ у Ђуприји организован је у оквиру следећих организационих јединица:

1. Одељење управе;
2. Одељења за набавку и обраду библиотечко-информационе грађе;
3. Одељење за дигитализацију и Одељење серијских публикација;
4. Завичајно одељење и Одељење старе и ретке књиге;
5. Одељење легата;
6. Одељење за рад са одраслим корисницима;
7. Одељење за рад са децом;
8. Читаоница и Интернет читаоница;
9. Одељење општих и помоћних послова;

Делатност Библиотеке обухвата: набавку, стручну обраду, чување и коришћење библиотечке грађе, израду информационих средстава, непосредни рад са корисницима – позајмицу грађе, популарисање књиге и читања, изложбену и издавачку делатност.

Библиотека ради сваког радног дана од 7,30 до 19,00 часова, а суботом од 8,00 до 13,00 часова. Укупно недељно радно време са корисницима које износи више од 60 сати недељно у потпуности задовољава стандарде.

4. Услови за обављање делатности Библиотеке у Ђуприји

4.1. Простор Библиотеке

Народна библиотека „Душан Матић“ у Ђуприји налази се у посебној згради која је адаптирана 1986. године за потребе Библиотеке. Укупан простор са којим Библиотека располаже износи 180m^2 . То је недовољан простор за организацију пословања и савремено функционисање Библиотеке и чини само 15% од потребног простора предвиђеног одредбама Националног стандарда за народне библиотеке *треће категорије* (Сл. гласник РС бр.39/13) који прописује да би библиотека у граду величине Ђуприја требало да има минимум 1.195m^2 са којим располаже.

Простор у којем Библиотека сада функционише, омогућава само смештај фонда, његову позајмицу, коришћење ван Библиотеке и делимично у Библиотеци, што су основне функције једне народне библиотеке. У садашњем више него лимитираном простору, не може се обезбедити посебна читаоница за групни рад са децом, за информациону службу, за формирање Одељења периодике, за учење на даљину, за омладинско одељење а не постоје ни просторни услови за организовање културно - образовних активности Библиотеке.

Дечје одељење се налази у простору од 35 m^2 и ту је смештен комплетан фонд Одељења као и Читаоница са 20 читалачких места. Простор у оквиру кога егзистира

Дечје одељење има вишенаменску функцију где се између осталог одржавају и радионице, састанци, промоције као и различити културни програми.

Читаоница са 8 читалачких места и Фондом стручне књиге, референсном збирком, периодиком и Интернет читаоницом, смештена је у само 35 м².

Библиотека има издвојену просторију за руководиоца од око 10м² која је у 2018. године делимично адаптирана када је постављен ламинат на поду.

Позајмно одељење за рад са одраслим корисницима на располагању има простор од 75 квадрата. На позајмном одељењу смештен је највећи део књижног фонда Библиотеке (око 38.000 књига).

Спомен соба Душана Матића заузима простор од 20м² где је смештен *Легат Душана Матића* и Одељење за набавку и обраду библиотечке грађе.

Рад и пословање Библиотеке, поред недостатка простора, оптерећује и нефункционалност просторија које притом имају вишенаменску функцију и нису прилагођене потребама савременог рада.

Када је у питању само зграда Библиотеке, током 2018. године замењен је део старе столарије на објекту: двоја врата (улазна врата у ходнику испред канцеларије директора и у Матићевој соби) и четири прозора (два на Дечјем одељењу и два у Читаоници). Истовремено, замењен је дотрајали итисон и постављен је ламинат у канцеларији директора.

Такође, током 2018. године избетониран је и део дворишта Библиотеке (око 70м²) и саграђена је Летња читаоница (простор од око 15м² који је покривен кровном конструкцијом) за организовање културних дешавања током лета.

Током 2020. године, замењен је део старе столарије, 6 прозора на објекту, (четири на Одељењу за одрасле, један у канцеларији директора и један у *Спомен соби Душана Матића*).

4.2 Библиотечка опрема

Библиотечка опрема требало би да задовољи основне функције Библиотеке и да омогући правилно складиштење библиотечко-информационе грађе и извора, њихово одговарајуће чување и заштиту а корисницима омогући повољне услове за коришћење библиотечко-информационих услуга. Библиотека у Ђуприји располаже библиотечком опремом коју чине: једнострane и двостране полице за смештај књига, затворени библиотечки ормани, радни, читаонички столови, столице, информациони пултеви на позајмним одељењима, изложбене витрине.

Према подацима из базе МБС за 2020. годину, Библиотека располаже са укупно 840 метра дужних полица за смештај библиотечке грађе што представља свега око 2/3 потребних полица за смештај библиотечке грађе коју чини 61.366 библиографских јединица. Да би свој фонд сместила по стандардима, односно у складу са Правилником о ближим условима за чување библиотечке грађе, потребно је око 1.300 метара дужних полица. Библиотека нема простор за смештај нових полица.

Недостатак простора за смештај полица и књига огледа се и у томе што су на појединим полицама књиге размештене у два реда. Размак између полица изузетно је мали (по стандардима би требало да износи 1,20 метара) па је и тиме отежана комуникација корисника са фондом који у највећем делу треба да буде у слободном приступу.

Током 2020. године уз финансијску помоћ Министарства културе и информисања Републике Србије, Библиотека је реализовала пројекат који је за циљ имао ревизију библиотечке грађе. У оквиру истог пројекта приновљена је следећа опрема: 4 лаптопа, 4 бар-код читача, 2 штампача за бар-код налепнице и 1 ласерски штампач.

4.3. Техничка и комуникациона опрема

Библиотека је последњих година постигла значајан напредак у погледу техничке опремљености, односно информационе и комуникационе технике.

Библиотека данас располаже са 17 рачунара умрежених на Интернет а за кориснике читаонице доступна су три рачунара. Од пре пар година Библиотека је омогућила бржи приступ Интернету и тако обезбедила бржу и ефикаснију услугу корисницима.

Поред компјутера од остале технике Библиотека располаже са: 2 штампача, 2 скенера, 2 баркод читача, 1 штампачем за налепнице, 1 за признанице, 1 интерактивном таблом, 1 лаптопом, 1 пројектором и 1 таблетом.

Комуникациону опрему чини рачунарска мрежа ADSL. Свако радно место представља радну станицу, опремљено је и прикључено на локалну рачунарску мрежу Библиотеке и на Интернет.

Библиотека има и сву потребну опрему за рад у Cobiss систему који користи за аутоматизацију свога пословања. Пуноправни је члан Виртуелне библиотеке Србије од 2008. године.

У склопу пројекта “Ћирилица се пише срцем” који је 2019. године финансијски подржало Министарство културе Републике Србије, Библиотека је приновила: интерактивну таблу, лаптоп, пројектор и таблет (по један комад од наведене опреме).

5. Ресурси за рад Библиотеке у Ђуприји

5.1. Библиотечко-информационни стручњаци

Број библиотечких радника односно библиотечко-информационних стручњака за обављање послова у народним библиотекама одређен је Стандардом који је условљен бројем становника општине, количином грађе фонда библиотеке, бројем одељења, бројем позајмљених публикација, специфичним потребама становништва на одређеном подручју, бројем библиотечких огранака, дужином радног времена са странкама....

На дан вршења надзора 30. новембра 2021. године, у Библиотеци је радио укупно 11 радника од чега је 9 радника распоређено на стручним библиотечким пословима, један радник обавља функцију директора и један обавља помоћне послове. Структура радника према образовању је: 4 радника са високом стручном спремом, 2 са вишом и 5 са средњом стручном спремом. Број радника Библиотеке је током 2018. године смањен са 12 смањен на 11 запослених, један радник је раскинуо Уговор о раду. Сви стручни радници имају положени стручни испит.

Руководилац Библиотеке има високу стручну спрему.

Судећи по стандардном критеријуму да на 5.000 становника долази по један дипломирани библиотекар, односно библиотекар и један виши књижничар, односно књижничар, Библиотека у Ђуприји би требало да има 12 стручних радника. Број запослених стручних радника у ђупријској Библиотеци на дан вршења овог надзора био је 9 (не рачунајући директора), што је за три мање од броја прописаног Стандардом.

Рад са корисницима се одвија у две смене и на тим пословима ангажовано је 9 радника. Одељења за одрасле кориснике и Дечје одељење имају по два радника, Одељење стручне књиге и референсне збирке, Завичајно одељење и Легат Душана Матића имају по једног радника док набавку и обраду библиотечког материјала врше два радника. Ново оформљено Одељење за дигитализацију и презентацију има једног радника.

Посматрајући стручност библиотечких радника, може се закључити да је доста урађено на њиховој едукацији. За рад у Cobiss/Каталогизација систему за позајмицу, оспособљено је свих 9 стручних радника, за каталогизацију монографских публикација четири радника има лиценцу каталогизатора а један од њих има и лиценцу за рад у Cobiss/3.

Каталогизација се ради од 2013. године, а позајмица од 2017. године. Аутоматизација позајмице започета је на Дечјем одељењу 2012. године а на Одељењу за одрасле кориснике 2016. године.

Сви стручни радници редовно похађају акредитоване семинаре у склопу сталног стручног усавршавања којим се обезбеђује законски минимум од минимум шест радних сати на годишњем нивоу.

5.2. Библиотечко-информационна грађа

Јавне библиотеке обављају своју делатност уколико имају књижевна и некњижевна дела за одрасле, младе и децу, референтна дела, приступ базама података, часописе, новине, информације о заједници, изворе за завичајну историју, пословне информације, материјал за учење...

Колекције библиотечке грађе формиране су на нивоу одељења у Ђупријској Библиотеци. Фонд Дечјег одељења чине књижевна и некњижевна дела за младе и децу и нешто мало дечјих часописа. Одељење за одрасле кориснике има формирану колекцију књижевне и некњижевне грађе за одрасле и Фонд стране књиге. У Читаоници се налазе некњижевна дела за децу, младе и одрасле, референсна збирка, приступ базама података, часописи, новине, завичајна књижевна и некњижевна грађа, серијске публикације, информације о завичају, извори за завичајну историју.

У библиотечком фонду јавне библиотеке потребно је да се налази одређен број примерака монографских публикација у односу на број становника. Народна библиотека у Деспотовцу која по стандардима припада *трећој категорији библиотека*, требало би да има почетни фонд монографских публикација од 70.000 јединица.

Библиотека је према Извештају о раду за 2019. годину имала укупно 59.164 књиге, на крају 2020. године имала је 62.098 библиографских јединица а на дан вршења стручног надзора последњи инвентарски број у Књизи инвентара био је 61.366.

Фонд монографских публикација размештен је по УДК систему. Највећи део је у слободном приступу. Стручна и приручна литература се користи у просторијама Библиотеке и није у слободном приступу. Књижни фонд Библиотеке у Ђуприји чини око 87% од потребног фонда. На сваког становника Ђупријске општине долазе 2 књиге што је у овирима предвиђеног стандардима (2 монографске публикације по глави становника).

Фонд периодике је веома оскудан. Библиотека купује само 3 наслова текуће периодике, Политику, Вечерње новости и Политикин забавник а највећи број часописа из области књижевности, уметности и политике добија на поклон. Стара периодика, због недостатка простора, одложена је, није обрађена и недоступна је корисницима.

Завичајни фонд је формиран, обрађена је сва књижна грађа. У односу на период између два надзора један радник је стекао лиценцу са напредног курса

Cobiss3/Каталогизација некњижне грађе и од тада је у Библиотеци започет процес обраде некњижне грађе.

Фонд монографских публикација у Библиотеци је размештен по УДК систему. Највећи део се налази у слободном приступу. Стручна и приручна литература се користи у просторијама Библиотеке и није у слободном приступу.

На дан вршења овог надзора, у Библиотеци су биле у току припреме за почетак реализације процеса дигитализације завичајне грађе и периодике који ће се одвијати у будућем периоду.

У Библиотеци су издвојени:

- Фонд стране књиге (укупно 373 монографске публикације, од чега је на енглеском 280, немачком 18, француском 74 и на руском језику 1 књига). До дана вршења овог надзора, у Cobiss систему је из Фонда стране књиге било обрађено укупно 241 књига.

- *Легат Душана Матића и Библиотечка целина генерала Драгише Пандуровића.*

5.3. Прикупљање и стручна обрада библиотечке грађе

Обнову својих фондова Библиотека врши сваке године куповином, разменом, поклонима и претплатом. Према Правилнику о националним стандардима за обнављање библиотечко-информационе делатности (Сл. гласник РС бр. 39/13) Библиотека у Ђуприји годишње би требало да принови 3.500 књига и 30 наслова текуће периодике.

Посматрајући период између два надзора, Библиотека у Ђуприји принављала је свој фонд испод стандардног обима. У 2018. години приновљено је 1.800 књига односно 51% од Стандарда, 2019. године у фондовима Библиотеке било је 1.439 књига принове (41%) а тенденција обнове фондова Библиотеке испод стандардног, настављена је и у 2020. години са приновом од 912 књига (26%). На дан вршења стручног надзора Библиотека у Ђуприји имала по инвентарној књизи, 61.366 библиографских јединица.

На дан вршења стручног надзора у 2021. години евидентирано је 1.837 нових књига, откупом Министарства културе у Ђупријску библиотеку пристигло је 600 књига, купљено је 16 а поклоњених је било 1.221 књига. У току је била још једна набавка књига средњег обима која би требало да се реализује до краја ове године.

Куповина књига представља најзначајнији облик набавке у јавним библиотекама. Поред тога што се годишње недовољно обнавља фонд и у структури приновљених књига велико је учешће поклона и откупа Министарства културе које у овој години износи 99%.

Из напред изнетих података види се да Библиотека заостаје у обиму годишње набавке књига. С обзиром да је структура набавке приновљених књига неповољна због знатног процента учешћа поклона и откупа, може се оценити да се принављање књижног фонда не реализује у стандарданом обиму.

Стручна обрада књижног фонда у Библиотеци обавља се у складу са прописаним правним актима којима се регулише ова област библиотечко-информационе делатности у Републици Србији (Правилник о евидентији библиотечке грађе, Упутство за обраду и стандардизовани библиографски опис).

Обрада књижног фонда ради се динамиком која обезбеђује да нове књиге благовремено стигну до корисника. Обрада библиотечке грађе аутоматизована је коришћењем програмског пакета Cobiss. Библиотека је престала да води лисни каталог монографских публикација оног тренутка када је формирала електронски каталог, односно локалну базу.

Књигу инвентара Библиотека штампа сваке године из програма.

Набавка периодичних издања такође знатно заостаје од предвиђених стандарда који прописују да се годишње принови 30 наслова. Библиотека „Душан Матић“ набавља

свега 3 наслова домаће периодике, што чини свега 10% од броја серијских публикација предвиђених Стандардом. Током 2020. године, Библиотека је до проглашавања ванредног стања услед појаве пандемије болести изазване Корона вирусом (Covid-19) редовно куповала: *Политику*, *Вечерње новости* и *Политикин забавник*. Након проглашавања ванредног стања, обустављен је рад читаонице те самим тим и куповина дневних новина. Библиотека од издавача добија већи број часописа на поклон. Ради се о часописима из области уметности, књижевности и политike.

Током 2006. године Библиотека је оформила Одељење за страну књигу. Током 2020. године, Фонд овог одељења бројао је 195 монографских публикација. Књиге на страном језику углавном су добијене на поклон од стране Америчке амбасаде, из сувишака Народне библиотеке Србије и грађана. Ово Одељење није физички издвојено (због недостатка простора) а књиге су смештене у две издвојене полице које се налазе на Одељењу за одрасле кориснике.

Од 23. новембра до 07. децембра 2020. године Библиотека је спровела Ревизију библиотечко-информационе грађе.

Обрада књига ради се у сагласности са Правилником о евиденцији библиотечке грађе и са Упутством за обраду и стандардизовани библиографски опис.

Народна библиотека „Душан Матић“ је укључена у систем узајамне каталогизације у Србији и корисник је програмске опреме Cobiss од децембра 2008. године када је започела унос библиографских записа у локалну базу података. До дана вршења надзора, свих девет стручних библиотечких радника добило је лиценцу за рад у систему. Средином 2013. године прешло се на обраду фонда употребом програмске опреме Cobiss/3.

Библиотека располаже са два приступа Cobiss систему чиме је омогућен истовремени рад два каталогизатора на стручној обради грађе током радног времена. Целокупан фонд је унет у базу података.

До дана вршења надзора односно до 30. новембра 2021. године Библиотека је у локалну базу унела 39.156 записа за монографске публикације и 142 записа за серијске публикације. Коришћењем Cobiss софтвера Библиотека штампа бар код налепнице, сигнатуру књига као и инвентарске листе приновљених књига а такође ради се и статистика фонда.

Аутоматизацијом библиотечког пословања постиже се бржа и ефикаснија услуга. Библиотека „Душан Матић“ је започела процес аутоматизације пословања 2012. године на Дечјем одељењу, а 2016. године на Одељењу за одрасле кориснике.

Библиотеци у Ђуприји препоручује се да у најскорије време крене са библиографском обрадом некњижне грађе и серијских публикација.

5.4. Корисници и коришћење библиотечких услуга

Библиотека у Ђуприји је према Извештају о раду у 2018. години имала је 1.606 корисника а наредне 2019. године 2.241 корисника док је 2020. године имала укупно 3.142 корисника. На дан вршења стручног надзора, број чланова Библиотеке износио је 3.872, на Дечјем одељењу 1.475, а на Одељењу за одрасле кориснике 2.397 корисника. Постотак учешћа становника Ђупријске општине у коришћењу услуга Библиотеке креће се на годишњем нивоу у просеку до 10%. Овај проценат је релативно добар судећи по Стандарду који прописује да би број уписаных корисника требало да обухвати најмање 12% становништва.

Током 2018. године евидентирано је коришћење 22.392 књиге, што је утицало да обрт фонда у овој години буде 0,38. Због рада Библиотеке у ванредним околностима услед појаве пандемије болести изазване Корона вирусом (Covid-19), током 2020. и 2021. године број корисника Библиотеке био је смањен те је и позајмица књига била у просеку знатно мања, рачунајући период између два надзора. У 2019. години позајмљено је 17.291 књига, а 2020. године 13.448 књиге. На дан вршења стручног надзора евидентирано је коришћење 11.031 библиографске јединице. Најзначајни разлог овако слабог обрта у преходне две године је прилагођавање рада Библиотеке новим условима и околностима услед појаве пандемије болести изазване Covid-19.

Подаци показују да се обрт књижног фонда у Ђупријској Библиотеци претходних година кретао до 60% (до појаве пандемије). То је испод стандардног обрта (књижни фонд библиотеке требало би да се окрене два пута током једне године). Поред пандемије, један од разлога за овакво стање је чињеница да је фонд застарео, да се не обнавља потребним темпом и да се из фонда не излучује неактуелна и оштећена грађа. Осим ових параметара, треба нагласити и чињеницу да је Библиотека прешла на потпуну аутоматизацију свога пословања, па је из тог разлога подatak о коришћењу грађе знатно мањи од реалног јер се евиденција заснива само на Cobiss статистици. Сва остала грађа која је коришћена (стручна и референсна збирка, завичајна грађа, периодика и сл.) а није кроз Cobiss евидентирана, у овом надзору зато није ни поменута.

Народна библиотека „Душан Матић“ има склопљен Уговор о сарадњи са Казнено – поправним заводом у Ђуприји о издавању књига на реверс на месечном нивоу.

Библиотечка статистика се уредно води. Дневно се прати број и структура корисника и коришћење књига по УДК групама.

Библиотека у Ђуприји свој рад презентује и у оквиру портала <https://cubib.rs/>. Библиотека је присутна и веома активна и на друштвеним мрежама, има своје странице и профиле на Facebook-у и Instagram-у које редовно одржава и ажурира како би што боље промовисала услуге које пружа становништву и програме које реализује. Библиотека на Facebook мрежи има две активне странице, “Народна библиотека Душан Матић“ и “Гласонаша“.

5.4. Завичајна збирка

У оквиру Библиотеке не постоји посебно издвојена просторија за Завичајно одељење, већ постоје само два наменски определена ормана где је смештена библиотечка грађа (књижна и некњижна) која се односи на Ђуприју или на аторе који су рођени или живе и раде у Ђуприји.

Завичајна збирка је издвојена из целокупног фонда и књиге се не користе изван Библиотеке. Завичајну збирку чине сва дела аутора са територије на којој се налази Библиотека и то су: монографске и серијске публикације, фотографије, плакати, разгледнице, проспекти, позивнице и друга некњижна грађа.

Завичајно одељење у Ђуприји основано је 2004. године и садржи 1.194 библиографске јединице: 679 монографских публикација, 62 примерка серијских публикација и 453 примерка некњижне грађе.

5.5. Легат Душана Матића

Легат Душана Матића је одлуком Управног одбора марта 2014. године враћен из Музеја Хореум Марги у просторије Народне библиотеке „Душан Матић“. Исте године од стране Министарства културе и информисања Републике Србије, Легат је проглашен за културно добро од великог значаја.

Од целокупног инвентара овог Легата формирана је *Спомен соба Душана Матића*. У периоду који је уследио после њеног формирања урађен је попис и каталогска обрада монографских публикација којих укупно има 1.147 а серијских публикација 180. У Cobiss систему до сада је електронски обрађено 672 примерака монографских публикација, односно 618 наслова, 57 примерака серијских публикација, односно 21 наслов и 73 примерка некњижне грађе.

Легат обухвата:

1. Монографске публикације на српскохрватском језику укупно 596 (30 је оштећених), серијске публикације 110 (21 оштећена), на страном језику монографске укупно 675 (94 оштећене) и серијске 137 (46 оштећених).

2. Некњижну грађу која садржи укупно 1450 библиографских јединица: рукописи 112, писма 354, позивнице 145, разгледнице 547, каталоги 95, телеграми 120, географске карте 6, уговори ауторских агенција 30, разни други уговори 41.

Велики део некњижне грађе Легата је скениран а одређени део је и дигитализован као што су награде и фотографије које се користе у промотивне сврхе приликом одржавања манифестације *Матићеви дани*. Дигитализована некњижна грађа из овог Легата доступна је на званичном сајту Библиотеке.

Легат је 2016. постао богатији за 70 цртежа под називом *Поеме у боји* а током 2017. године и за вредну слику Хуана Мирона коју је Матић својевремено добио на поклон од овог познатог сликара надреалисте. Библиотека је поменуте цртеже и слику добила на поклон од Дејана Богдановића, близког рођака Душана Матића. Током 2018. године Библиотека је дигитализовала цртеже *Поеме у боји* који су данас широј јавности доступни у дигиталном формату у оквиру званичног сајта.

3. Меморијалне експонате - личне предмете, намештај, инвентар, укупно 30 комада: плакате 27, цртеже - аутор Душан Матић 87, уметничке слике 9, фотографије 29, лична документа 22 (Душан 14, Лела 8), породична документа 8.

5.6. Културно - просветна и издавачка делатност

Библиотека у Ђуприји има развијену делатност на плану популатирања књиге и читања. У Народној библиотеци „Душан Матић“ претходних година годишње се одржавало више од 60 програма различите садржине: књижевне вечери и промоције књига, предавања и трибине, изложбе, концерти, креативне радионице и остали културно образовни програми за децу.

Библиотека је подједнако ангажовано како у самосталном креирању и организовању културних дешавања тако и учествовањем као координатор у различитим културним манифестацијама које се спроводе у ђупријској општини. Свакако једна од најзначајнијих манифестација коју Библиотека традиционално већ годинама организује и реализује јесу „Матићеви дани“.

Поводом прославе јубилеја 40. година *Матићевих дана*, најстарије манифестације у Поморавском округу, Библиотека је тим поводом издала Билтен... и Брошуру...

Библиотека је 2021. години реализовала следеће културне активности: 41 културно дешавање различитог садржаја, 2 семинара, 9 књижевних сусрета, 5 креативних радионица, 2 научна скупа, 1 музички концерт, 4 изложбе књига и фотографија, 1 предавање, 1 квиз и 1 позоришну представу.

Током месеца јануара организована су два дешавања: презентација видео клипова корисника одабераних на конкурс на тему новогодишњих и божићних празника, обележавање славе *Свети Сава*, организовањем изложбе књига из фонда Библиотеке о *Светом Сави*.

Месец фебруар су обележила два дешавања и један сусрет с писцем: прослављен је Светски дан читања на глас уз помоћ корисника који су слали своје видео прилоге у којима су читали одломке из својих омиљених књига, организован је програм рецитаторске секције о.ш. *Вук Карађић* у сарадњи са члановима библиотеке и обележен је Национални дан књиге уз помоћ дечје песникиње Јильјане Крстић која је путем видео укључења читала своју поезију окупљеној деци у Библиотеци.

Месец март су обележила 5 дешавања: обележен је Међународни дан жена организовањем ликовне секције, спроведен је бесплатан упис за све медицинске раднике, обележен је Светски дан поезије организовањем читања поезије уз промотивно учлањење од 50%.

Месец април су обележила 4 дешавања и једна изложба књига: прослављен је *Међународни дечји дан књиге* уз помоћ деце из вртића *Бамби*, организовано је општинско такмичење рецитатора основних и средњих школа, обележен је Дан планете земље постављањем ликовне изложбе на ту тему, поводом обележавања Међународног дана књиге и ауторских права, прослављена је традиционална манифестација *Библиотека ноћу - Ђуприја будна уз књигу* уз промотивну чланарину и снижење од 50% и целодневни и вечерњи програм уз помоћ видео укључења песника из дијаспоре.

Месец мај карактерише следеће: организовање литерарног конкурса на тему *Прљаво или чисто - није исто*, прослављен је *Дан европе - Еутека за све узрасте* изложбом књига о ЕУ, обележен је *Међународни дан биолошке разноврсности* снимљеним филмом о препорукама књига из Библиотеке на ову тему, реализована је и продајна изложба књига на платоу у центру града.

Месец јул су обележиле 4 креативне радионице: лепог писања и калиграфије, израјајног читања, Читајмо лектиру заједно, Уради сам и промоција књиге *Тамаре Милчић, Застани осврни се* као и омаж ђупријским песницима Милки Ижогин и Бори Благојевићу.

У Месецу августу су се десиле, једна креативна радионица *Како се пишу песме*, промоција стваралаштва Предрага Јашовића и додела награда полазницима летњих радионица.

Септембар је обележен: организовањем *Међународног скупа девет деценија Драгослава Михаиловића* у сарадњи са Институтом за књижевност и уметност који је одржан у Доситејевој задужбини у Београду и одржавањем јубиларних 40. по реду *Матићевих дана* уз веома богат културно уметнички програм који се одвијао од 9 - 13. септембра 2021. године.

Током октобра организована је једна изложба, један књижевни сусрет са дечјим писцем Звезданом Милосављевић и још четири културна дешавања различитог садржаја.

У новембру су одржана два семинара, један у хибридном формату на тему *Употреба дигиталног репозиторијума* и један акредитовани у физичком простору библиотеке на тему *Креирајте свој дигитални свет* у организацији Народне библиотеке у Јагодини и 4 различита културна дешавања.

Децембар су обележила четири културна дешавања: литературни конкурс на тему *Моја библиотека*, одржан је јавни час у библиотеци поводом обележавања 60 од уручивања нобелове награде Иви Андрићу, изложбом је обележен Међународни дан људских права и прослављен је 153. по реду Дан библиотеке.

6. Ревизија фонда

Народна библиотека "Душан Матић" у Ђуприји је спровела ревизију библиотечко - информационе грађе према *Одлуци о ревизију библиотечко - информационе грађе* коју је донела директорка Библиотеке Јильјана Ђорђевић, дана

10.11.2021. године. Ревизија је обављена у периоду од 23.11. 2020. до 04.12.2020. године и обухватила је комплетан фонд монографских публикација.

Именована Комисија је израдила План рада ревизије који је обухватио: обим ревизије, редослед фондова, метод ревизије као и све радње које ће се обавити пре, за време и након завршене ревизије. Комисија је оформила радне групе и координаторе за реализацију поступка ревизије. Сви запослени су учествовали у спровођењу ревизије. Ревизијом су обухваћене само монографске публикације које се налазе на: Дечјем одељењу, Одељењу за одрасле кориснике и Завичајном одељењу (укључујући и страну књигу која се налази на овим одељењима).

Ревизијом је утврђено следеће стање за монографске публикације:

- број јединица према инвентарној књизи - 66.355,
- број јединица расходованих у претходним отписима - 4.541,
- број јединица које нису нађене на лицу места је - 1.660,
- број физички дотрајалих и неупотребивих јединица - 8.

Закључено је након спроведене ревизије да је стварно стање фонда Библиотеке 59.529 библиографских јединица.

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕДЛОГ МЕРА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ РАДА

Народна библиотека "Душан Матић" у Ђуприји у постојећим условима, просторним, кадровским, расположивим фондом књига и опремом, у целини и успешно остварује задатке и функције дефинисане *Законом о библиотечкој делатности*.

Услови за рад јавних библиотека одређени су *Правилником о националним стандардима за обављање библиотечко-информационе делатности* (Сл. Гласник РС бр. 39/13). Све библиотеке су дужне да се у раду придржавају стандарда а скupштине општина као њихови оснивачи у обавези су да библиотекама обезбеђују стандардне услове за њихов рад и развој.

Што се тиче стручног рада на обради, чувању и коришћењу библиотечке грађе, он се одвија сагласно одговарајућим законским прописима, подзаконским актима, правилницима и упутствима који регулишу библиотечко-информациону делатност у јавним библиотекама. Библиотека у Ђуприји највећи део свога рада је аутоматизовала и користи нове информационе технологије.

Мрежа јавних библиотека у општини

Констатовали смо да у општини Ђуприја има 5 насељених места са више од 1.000 становника а Библиотека нема ни један стационарни нити покретни огранак у насељеним местима општине, нити има месних библиотека. Препоручује се оснивачу, СО Ђуприја, да почне да обезбеђује у континуитету услове за организацију мреже јавних библиотека према Стандардима за народне библиотеке који предвиђају отварање стационарних огранака у свим насељеним местима са више од 1.000 становника.

Фондови

Препоручује се оснивачу, СО Ђуприја, да проблему издвајања недовољних буџетских средстава за редовну годишњу куповину књига у Библиотеки посвети

одговарајућу пажњу, како би се потребе за књигом грађана општине Ђуприја задовољиле у обиму који је у равнотежи са потребама.

Да би се обезбедио равномеран прилив грађе и попуна фондова, неопходно је да оснивач, Скупштина општине Ђуприја, Библиотеци обезбеђује редовна годишња средства намењена за куповину 3.500 књига и 30 наслова периодике, колико је Стандардима за народне библиотеке предвиђено као минимум годишње принове за Библиотеку у Ђуприји а сагласно броју становника општине.

Библиотечка опрема

Да би свој фонд сместила по стандардима, односно у складу са Правилником о ближим условима за чување библиотечке грађе, Библиотеци у Ђуприји потребно је још 460 метара дужних полица. Она сада има око две трећине потребних полица па је неопходно да Оснивач, Скупштина општине Ђуприја подржи набавку нових полица за смештај библиотечко-информационе грађе.

Стручна обрада

Препоручује се Библиотеци да у наредном периоду своје пословање унапређује даљом автоматизацијом целокупног рада на обради и коришћењу библиотечко-информационе грађе радом у систему узајамне каталогизације заснованом на програмском пакету Cobiss. Овим пословима је неопходно дати приоритет у циљу даљег унапређења стручног рада.

У стручној обради предност би требало дати завршетку уноса грађе Завичајног фонда у електронску базу и започети каталошку обраду некњижне грађе.

Дигитализација

Препорука је да Библиотека започне процес дигитализације завичајне грађе и тако културно наслеђе Ђуприје учини доступнијим корисницима. За дигитализацију би требало користити софтвер који је урађен за поморавске библиотеке.

Неопходно је придржавати се плана дигитализације грађе према приоритетима за дигитализацију (физичко стање грађе, формат грађе, вредност грађе) и одредити особу која ће бити задужена за спровођење послова на формирању Дигиталне библиотеке Ђупријске општине.

Приликом објављивања грађе обавезно водити рачуна о ауторским правима над грађом која ће бити увршћена у Дигиталну библиотеку.

За израду новог софтвера и потребне опреме за обављање процеса дигитализације библиотечке грађе, Библиотека може конкурисати за средства код Министарства културе Србије. Приликом израде пројекта за дигитализацију културног наслеђа и стваралаштва Ђупријске општине, затражити помоћ и асистенцију од Матичне библиотеке у Јагодини.

Сузана Танасијевић

